

תורת
רבי ישראל מסלנט

חלק שני

סדר וערך מתוך כתבי יד ומסורות שונים

הרב חיים יצחק ליפקין

הוצאת "נצח" תל אביב

תשי"ד

כל הזכויות שמורות
נדפס בישראל

Copyright by "Nezah"
Printed in Israel

דפוס "יהלום", תל־אביב

לזכר

אבי מורי הרה"צ ר' ארי' ליב ז"ל
שליווה את אבי אביו הגרי"ס זצ"ל
במסעותיו בעולם, לחזק היהדות.

הספר שלפנינו, חלק שני לספר „תורת רבי ישראל מסלנט“, נועד להשלים את כינוס דבריו של ר' ישראל. ספר זה מופיע אחר בקשותיהם ועידודם של רבים, להמשיך בהוצאת מאמריו של הסבא ר' ישראל סלנטר ז"ל. נגשתי למלאכת־הקודש להוציא ולרכז את מאמריו של ר' ישראל מתוך ספרים, חוברות של מוסר שהופיעו בזמנם, ומתוך כתבי־יד שונים. בחלק הראשון באו רוב מאמריו של ר' ישראל שנכתבו על־ידו וניתנו בלי שינוי כלל. בחלק זה מובאים דבריו של ר' ישראל שנמסרו מפי תלמידים שומעי לקחו והדברים ניתנו בצורתם כפי שנמסרו ע"י השומעים, אבל עם שנויים סגנוניים קלים והוספתי בציון המקור של המאמרים את המלה „עפ"י“. חלק גדול מן המאמרים והאמרות שבחלק זה נלקחו מתוך שני כתבי יד: העתק כתי" ממאמריו של ר' ישראל וכת"י הגרש"ז מקלם.

בשני חלקי הספר מרוכזים רוב מאמריו ואמרותיו של ר' ישראל, אשר עלה בידי בע"ה למצוא אותם, לסדרם, ולחלקם לפי נושאים. תורתו של ר' ישראל רחבה היא ועמוקה ולא זכינו שתכתב; תורה־שבעל־פה היא ברובה, והמעט הזה שנתגלה אור הוא לנו, הכמת־חיים של חיי תורה ויראה, סדר הפרקים בחלק שני, הוא המשך חלוקת הענינים לפי נושאים, והפרקים האחרונים שבחלק זה, מקבילים לפרקים שבחלק הראשון.

בחלק זה מופיעה אחרי כל פרק סקירת הפרק בשם „בשולי הפרק“ ובסוף הספר — סקירה על שיטת המוסר של ר' ישראל ורשמים מעולם המוסר, בשם „בשולי הספר“. היא רעוא דאימא מילתא דתתקבל ולאורו גלך.

עם סיום הספר עלי להזכיר בצער את האבידה הגדולה לבית ישראל ולתנועת־המוסר ביחוד — הסתלקות הגה"צ ר' אלי" אלתר דסלר זצ"ל נכדו של הגר"ש ומגדולי המוסר בדורנו בחכמה ובמעשים. הוא היה דוגמה אישית של טוהר מוסרי, מחנך מוסרי ומוכה הרבים. ספר זה זכה לעזרתו ע"י המצאת כתב־היד של הגרש"ז מקלם והעתק כתי" ממאמריו של ר' ישראל שעדין לא נדפסו, עזתו בסידור הספר, קביעת מקור המאמרים, וכן עבר על חלק מהחומר, זכרו יהא שמור בלבנו ללכת בדרכיו.

עלי להביע תודה לכל אלה שסייעו באסיפת החומר ועדדוני בהדפסת הספר, ולהוצאת־ספרים „נצח“ ומנהלה ר' יחזקאל רוטנברג על יזמתו בהפצת תורת ר' ישראל ועל טרחתו להוציא את הספר בצורה נאה.

חיים יצחק ליפקין

נכד הגאון החסיד רבי ישראל סלנטר זצוק"ל

ב"ה, אדר שני תשי"ד.

ה ת ו כ ו ן :

- פרק א. — דרכי עבודה. א. המעשה והכוונה הפנימית. ב. ברכת הבריא. ג. בזמן שישראל משפיעים. ד. זכות הצדיקים. ה. למי מכרכין. ו. ההתחברות וההתבודדות. ז. ובורח מן העבירה. ח. לכשיבוא המשיח. ט. הכרת טובה. י. הכרת האמת. יא. נסיון העושר והעוני. יב. שלא להביא עצמו לידי נסיון. יג. הנהגת האדם בביתו ובסביבתו. יד. קצרות.
- פרק ב. — מדרגות בעבודה. א. עבודת הרבים. ב. עבודה לשמה. ג. אמונה. ד. ענוה. ה. בטחון.
- פרק ג. — יראה. א. מדת היראה. ב. ערום ביראה. ג. יראה פנימית. ד. חכמה ויראה. ה. עונשי עוה"ב. ו. קצרות. בשולי הפרקים.
- פרק ד. — ימי הדין והרחמים. א. רשמי ימים נוראים אצל ר' ישראל. ב. הקבלות של ר' ישראל. ג. גדרי תשובה. ד. הלב והשכל. ה. עבודה צורך גבוה. ו. לימוד מוסר בימים נוראים. ז. קצרות. בשולי הפרק.
- פרק ה. — קנין תורה. א. סדר לימודים. ב. לימוד תורה ואומנות. ג. הוראה ורבנות. ד. ערך התלמוד. ה. יגיעת התורה. ו. חינוך הבנים לתורה. ז. הקריאה לחיזוק לומדי תורה. ח. חלוקת הש"ס הגדולה. ט. ענין יסוד הסמינר לרבנים. י. קצרות. בשולי הפרק.
- פרק ו. — דרכי מוסר. א. יסוד לימוד המוסר. ב. חיוב לימוד המוסר. ג. רפואה טבעית ורפואה סגולתית. ד. סדר לימוד המוסר. ה. לימוד מוסר בהתפעלות. ו. מוסר ציורי. ז. הכרת מקור המעשים. ח. אומנות השחיטה ולימוד מוסר. ט. האנחה. י. קצרות. בשולי הפרק.
- פרק ז. — תורת המדות. א. תורת האמת. ב. הנגיעה העצמית. ג. דרכי מדות רעות. ד. תיקון המדות. ה. מדות טובות. ו. מעביר על מדותיו. ז. קצרות. ח. סיום. בשולי הפרק.
- פרק ח. — רשמים והנהגות. א. הדביקות בתורה ויראת שמים. ב. שמחת תורה אצל ר' ישראל. ג. ענוה. ד. הדקדוק במצות. ה. הנהגות. ו. חידושיו של ר' ישראל. ז. השפעת ר' ישראל. ח. השפעת בית המוסר. ט. הערכות תלמידיו. י. רשמי בעל לשם שבו ואחלמה. יא. מגישת ר' ישראל והמלבי"ם. יב. הרגשה מוסרית. יג. לימוד מוסר. יד. שיחה נאה של הרבנית. טו. רושם ההסתלקות של ר' ישראל. בשולי הפרק.
- בישולי הספר. א. שיטת המוסר של ר' ישראל. ב. עולם המוסר.